

Emigracyjne Ministerstwo Kultury i Oświaty — Wydział Kult.-Ośw. SPK

Działalność Wydziału Kultury i Oświaty prowadzona była w oparciu o wytyczne programowe uchwalone na 8 zebraniu Rady Głównej według zasad ustalonych na III Walnym Zjeździe. Z prac nowego typu zapoczątkowano w okresie sprawozdawczym akcję informacyjną dotyczącą samokształcenia dorosłych oraz w dziale wydawnictw: opracowanie dla teatru dzieciennego.

Działalność biblioteczna.

Skomasowanie zapasów książkowych w magazynie w Domu Kombatanta zajęło dużą część w programie pracy co do użycia czasu, wyraziło się również w odpowiednich wydatkach. Sprawozdanie kilkudziesięciu tysięcy książek, rozsegregowanie na działy i rozmieszczenie ich wymagało sporych kosztów, które były zwiększone znacznymi inwestycjami w magazynie, poczynając od budowania nowego pomieszczenia, instalacji, polek itp. Zaopatrzenie magazynu w zakresie wydawanych książek lub przedrukowanych w czasie wojny wypadło pomysłnie dzięki przekazaniu, w myśl uchwały Rady Głównej z zapasów Centrali Handlowej: 40 tytułów beletrystycznych i książek poważniejszych. Do 1 kwietnia 1952 uzyskaliśmy z tego źródła 6.545 tomów. Z przekazu tego otrzymaliśmy parę tytułów zupełnie w naszych zapasach dotąd nie posiadanych; inne pozycje były już wyczerpane i w małej ilości egzemplarzy.

Wymiany książek między bibliotekami społecznymi stosuje się w dalszym ciągu. W roku 1951/52 przeprowadziliśmy wymiany z Polish Research Centre i Towarzystwem Uniwersytetu Robotniczego. Z Polish Research Centre uzyskaliśmy kilka tysięcy książek i broszur angielskich.

Zakupy składały się z kupna (okazyjnego) dla magazynu lub zakupu książek nowowydanych. Zapoczątkowaliśmy wysyłanie do Zarządów Oddziałów egzemplarzy nowych książek, celem pomocy referentom oświatowym.

Wysyłka książek w r. 1951/52 do ośrodków SPK oraz organizacji współpracujących, szkół, szpitali itp. zamyka się cyfrą 8.598 tomów, w tym 8% podręczników szkolnych. Rozsyłkę do Kół na terenie Wielkiej Brytanii załatwia jak dotychczas sam Zarząd Oddziału. Organizacją czytelnictwa i sieci bibliotecznej produkuje Oddział Wielka Brytania, który również prowadzi racjonalną kontrolę i sprawozdawczość bibliotek.

Saldo wpływów za rok 1951/52 wynosi 9.493 tomów. Wysyłki i wpływy od lipca

1947 do 31 marca 1952 wynoszą tomów 278.392.

Fundusz biblioteczny (opłata 1 sh. od wysłanego tomu) wprowadzono w życie z dniem 1 grudnia 1951 r. Wpływy z funduszu księgowane są na specjalnym koncie.

Sprawy biblioteczne (metodyczne, instrukcyjne, informacyjne) były omawiane w paru okólnikach oświatowych Wydziału.

Działalność wydawniczo-instrukcyjna.

Działalność wydawnicza S. P. K. miała na celu, podobnie jak w latach ubiegłych, dostarczenie materiałów i instrukcji do pracy oświatowej i odczytowej, do organizowania obchodów narodowych i rocznic oraz sztuk polskich dla teatrów amatorskich. W okresie sprawozdawczym wydano i rozesłano 11 wydawnictw własnych oraz 3 w redakcji wspólnej z innymi organizacjami lub ośrodkami SPK — razem 14.

Pracę tę rozszerzono przez nabywanie opracowań innych organizacji społecznych i fachowych. Tego rodzaju publikacji nabyto i rozesłano 7. Razem rozesłano 21 wydawnictw.

Ogółem rozesłano wydawnictw w okresie sprawozdawczym do 28 krajów: własnych SPK — 5.513, innych — 999, razem — 6.512.

Wydawnictwa SPK oraz w redakcji wspólnej z innymi organizacjami.

Wydawnictwa odczytowe.

W dziale odczytów SPK kontynuowano opracowania dotyczące spraw krajowych i antykomunistycznych. Z zagadnień nowych wydano opracowanie o Ziemiach Odzyskanych i Niemczech powojennych. Odczytów wydano 6.

Wydawnictwa ogólnooświatowe.

Z początkiem roku szkolnego opracowano i wydano referat pt. „Informator Oświatowy”, podający wiadomości o możliwościach bezpośredniego i korespondencyjnego dokształcania się dorosłych i młodzieży w polskich społecznych szkołach średnich oraz na wyższych uczelniach, a także poruszający konieczność ich najszerszego organizowania w Oddziałach nauczania dzieci.

Opracowano i wydano wspólnie ze Szkołą Nauk Politycznych i Społecznych referat informacyjny o wprowadzonej przez SNPS możliwości nabywania i użytkowania poszczególnych skryptów Szkoły.

Referat z zakresu zagadnień czytelnictwa (w opracowaniu kol. Wępsięcia) nawświetlił aktualne zagadnienia naszego stosunku do książki w Kraju.

„Marsz kombatantów” słowa W. Budzyńskiego, muzyka J. Markowskiego opracowano dla Zarządu Głównego, nakład Kola SPK Nr 11 (SW).

Wydawnictwo rocznicowe. Broszura SPK „Bitwa o Monte Cassino”, opr. J. Bielatowicza, rozeszła się wyjątkowo

dobrze i szybko. Posłużyła w wielu krajach do zorganizowania obchodów. Niektóre z nich jak w Londynie, Chicago, Amsterdamie, Vancouver, Oslo, Sao-Paulo miały charakter poważnych manifestacji żołnierskich.

Teatr.

W okresie sprawozdawczym odbito drugie i trzecie wydanie sztuki N. Sądka „Kwatera nad Adriatykiem”, która wciąż grana jest na licznych scenach teatrów amatorskich SPK i innych organizacji.

Wydano również: N. Sądka „Markietanki”, komedię w 3 aktach; W. Budzyńskiego „Noc przeminęła...”, 3-aktową sztukę z życia w Kraju; obrazek sceniczny dla młodzieży i dzieci w opracowaniu H. Smoleńskiej pt. „Z biegiem Wisły”, oparty o folklor (śpiewy, tańce, stroje).

Wspólnie z polską YMCA, jako Nr 7 „Biblioteczki Teatralnej” wydano opracowanie W. Radulskiego: „Inscenizacje wierszy i pieśni”.

Na ukończeniu jest praca Ireny Karpieńskiej pt. „Strój ludowy na scenie” z planszami J. Czarneckiej - Bogdanowiczowej.

Rozpowszechnienie wydawnictw SPK.

Teatry amatorskie, organizacje społeczne, oświatowe a także naukowe, poza wysyłką gratisową korzystają z wydawnictw SPK bądź w formie prenumeraty, bądź zakupu poszczególnych wydawnictw. Kontakt z organizacjami:

Rada Główna SPK

Doroczne posiedzenie Rady Głównej SPK odbyło się w dniach 25, 26 i 27 lipca w Londynie. Obrady poprzedziła Msza św. w Brompton Oratory. Następnie Rada oraz prezesi i przedstawiciele Oddziałów udali się do Domu Kombatanta, gdzie toczyły się obrady.

Przewodniczył prezes Rady, kol. pik Karol Ziemiński.

Zarząd Główny przygotował i rozesłał do wiadomości poszczególnych Oddziałów obszernie sprawozdanie, przytoczone również w dużych fragmentach w „Polsce Walczącej”. Sprawozdanie to uzupełnili prezes Zarządu Głównego, kol. T. Drwęski oraz sekretarz Rady, kol. Z. Sterniński.

Następnie składali sprawozdania z działalności Oddziałów ich delegaci, a mianowicie: kol. Łapczyński z Belgii, kol. A. Sas Korczyński z Francji, kol. S. Werner z Holandii, kol. Z. Gergovich z Irlandii, kol. W. Zahorski z Włoch, kol. dr T. Zganiński ze strefy amerykańskiej Niemiec, kol. dr inż. J. Zawalicz Mcwiniński z brytyjskiej strefy Niemiec, kol. J. Orlikowski z Norwegii,

kol. pik Iwanowski ze Szwecji, kol. Kwapnieński ze Szwajcarii oraz kol. J. Płazak z Wielkiej Brytanii.

Sprawozdania w formie listów nadesłały również Od-

działy: Argentyna i Kanada.

W chwili oddawania numeru pod prasę obrady trwały. Dokładne sprawozdanie z Rady zamieścimy w następnym numerze.

Polska kolonia w Eidsen

W miejscowości belgijskiej Eidsen znajduje się kopalnia węgla, zatrudniająca parę tysięcy robotników, wśród których trzecią grupę pod względem liczebności stanowią Polacy (po Flamandach i Włochach). Eidsen to szeroko rozrzucone osiedle

górnicze, dwu-rodzinne domy, tonące w drzewach i ogrodach, centrum handlowe — „Cite”, oraz centrum duchowe — monumentalny kościół, gmachy szkół, sala „Casino”, gdzie odbywają się różne polskie uroczystości. Sala jest

(Dokończenie na str. 2)

NASTĘPNY NUMER „POLSKA WALCZĄCEJ” UKAŻE SIĘ Z DATĄ 10-17 SIERPNIA JAKO PODWÓJNY I BĘDZIE LICZYŁ 4 STRONY DRUKU.

W NUMERZE TYM OPRÓCZ DOKŁADNEGO SPRAWOZDANIA Z OBRAD RADY GŁÓWNEJ SPK I SPRAWOZDANÍ POSZCZEGÓLNYCH ODDZIAŁÓW ZNAJDĄ CZYTELNICZY ARTYKUŁY ZWIĄZANE ZE ŚWIĘTEM ŻOŁNIERZA I ROCZNICĄ POWSTANIA WARSZAWSKIEGO.

NUMER TEN POLECAMY SZCZEGÓLNEJ UWADZE KÓŁ JAKO PROPAGANDOWY.

FP 1787

Nauki i wnioski ze Zjazdu wielkobrytyjskiego

Zjazd Oddziału Francja

(Porównaj artykuł w poprzednim numerze)

Ze spraw finansowo-gospodarczych, poruszonych na tegorocznym Zjeździe Oddziału W. Brytania, wymienić należy uchwalony i przekazany Radzie Głównej dezyderat, aby t.zw. „sumy włoskie” nie były użyte na cele konsumpcyjne. To znaczy, że Zjazd zabrania „przejadania” tych pieniędzy, polecając je obrócić na cele inwestycyjne, wypracowujące Stowarzyszeniu stałe dochody na jego działalność. Jest to uchwała zmienna z dwóch względów. Po pierwsze: jest dowodem, iż stosowana w SPK zasada inwestowania dla uzyskania funduszy na działalność stała się już powszechną własnością wszystkich członków. Po drugie: nie usiłuje się już z góry wrywać „czegoś dla siebie” z tych, legendarnych już poniekąd funduszy.

SPRAWY KULTURALNO-OŚWIATOWE

Jak zwykle dominowało tu zagadnienie młodzieży. Nie było uchwał o konieczności zakładania szkół. Dla SPK zagadnienie leży gdzie indziej, ilością bowiem „swoich” szkół bije SPK na głowę wszystkie inne organizacje polskie.

Zagadnienie nauczania przedmiotów ojczyźtch w SPK widać w sprawach prostych i jasnych, kto wie jednak, czy nie najważniejszych. Sprawami tymi są: w jaki sposób wytłumaczyć rodzicom — a nie dzieciom, bo dla tych szkół polska jest nieprzemijającą atrakcją — konieczność uczenia ich dzieci po polsku; skąd zdobyć fundusze; jakich starań dołożyć, aby wszystkie polskie dzieci uczyły się po polsku; kto ma wydawać świadectwa; kto ma egzaminować. To są właśnie te codzienne, drobne, ale jakże niesłychanie ważne sprawy nauczania.

Prócz tych spraw praktycznych odczuć się dała jednak wyraźna nuta dumy i zadowolenia z roli, jaką SPK w dziele nauczania odgrywa. Świadczy o tym n.p. uchwała, iż „szkół SPK nie można bez zgody Oddziału odstępować nikomu”. Uchwała ta nie jest jednakże próbą odseparowania się od wspólnej akcji. Zjazd Oddziału z prawdziwą radością powitał zapowiedź powstania Polskiej Macierzy Szkolnej, polecając wszystkim ogniom organizacyjnym akcję tę gorąco poprzeć. Inne uchwały miały na celu dalsze ulepszanie stałe przez SPK prowadzonych prac.

SPRAWY PROGRAMOWE

Uchwały w tym dziale prac SPK traktuje się zwykle jako jedynie deklaracyjne. Nie jest to stanowisko słuszne. Uchwała mianowicie o granicach zachodnich Polski nie jest ani deklaracją ani nawet zaznaczeniem wobec świata i nas samych naszej postawy. Uchwalenie tej deklaracji obowiązuje, zmusza władze SPK do czynnego występowania wszędzie tam, gdzie o granicach tych się radzi.

Nie jest także deklaracją uchwała o związkach duchow-

wych z Krajem. Uchwała ta nakazuje władzom Oddziału dotrzeć do Kraju, nakazuje śledzić to wszystko, co w Kraju się dzieje, nakazuje wreszcie wiadomościami tymi dzielić się ze wszystkimi b. żołnierzami.

Zagadnieniem, które w sprawach programowych wybiła się na pierwsze miejsce, była sprawa wojska. Zjazd Oddziału powziął tu trzy uchwały: o konieczności organizowania odczytów na tematy wojskowe, o powołaniu specjalnych sekcji zagadnień wojskowych przy Kołach SPK, o potrzebie popularyzowania wiedzy wojskowej. Uchwały te poruszają dodatkowo kapitalne i tak bardzo aktualne zagadnienie ustosunkowania się do idei służenia w wojsku oraz sprawy powstania Polskich Sił Zbrojnych na obczyźnie.

Powzięcie tych uchwał doodzi niedwuznacznie, iż: 1) SPK jest prawdziwym spadkobiercą ideowym P.S.Z. i 2) w szerokiej masach kombatanckich nastąpił duży, znamieny przełom w ustosunkowaniu się do tych zagadnień.

UWAGI KOŃCOWE

Nie będą to uwagi o tym, czy i o ile zarysowany w uchwałach program da się wykonać. Pokaże to życie, rezultaty będą takie, jaka będzie praca.

Uwagą pierwszą jest to, iż Zjazd nie miał niespodzianek, w tym sensie, że jakaś sprawa była dla delegatów zaskoczeniem. Świadczy to, że przez całą ubiegłą kadencję były Koła o wszystkich posunięciach Zarządu informowane. Jest to wskazówka i na przyszłość. Jest to obowiązek

PRZYJĘCIE GEN. ANDERSA W MADRYCIE

W związku z przyjazdem gen. Władysława Andersa do Madrytu Zarząd Koła umożliwił Polonii madryckiej bezpośredni z nim kontakt organizując skromne przyjęcie w Kolegium św. Jakuba Apostoła. W imieniu Koła SPK przemówił prezes prof. Antoni Deryng, a w imieniu studentów powitał p. generała Tadeusz Malinowski, poczym gen. Anders w dłuższym przemówieniu przedstawił sytuację sprawy polskiej i sformułował zadanie Polaków zagranicą; dziękując w gorących słowach zebranym gen. Anders podkreślił serdeczne przyjęcie, jakiego doznał w Hiszpanii.

ZBIÓRKA NA FUNDUSZ OŚWIATY POLSKIEJ ZAGRANICĄ

Zbiórka na Fundusz Oświaty Polskiej Zagranicą, którą z ramienia Koła przeprowadził kol. Bobrek została zakończona w dniu 3 maja i zamknięta kwota 700 peset. Lista składek została przesłana do Zarządu tego Funduszu w Londynie.

Zarząd Koła dziękuje serdecznie wszystkim ofiarodawcom, a szczególnie za pomoc w zbiorce p. Teresie Bnińskiej. Miło nam stwierdzić, że mimo skromnych warunków

częstego zdawania sprawozdań i nieukrywania nigdy rzeczy przykrych, błędów czy przeoczeń.

Uwaga druga dotyczy tego, co można nazwać pełnym zrozumieniem polityki gospodarczej Stowarzyszenia. Jest to powszechne przyjęcie zasady gospodarczej, iż fundusze na działalność Stowarzyszenia czerpać należy z działalności gospodarczej. Jest to zrozumienie, iż jedynie słuszną polityką gospodarczą jest inwestowanie a nie zjadanie kapitału.

Uwaga trzecia dotyczy zupełnie już wyraźnie dającej się zauważyć świadomości, że SPK potrzebne jest nie tylko samym kombatanom, lecz całej społeczności polskiej na Wyspie. Jest to uznanie faktu, iż SPK pomagać musi wszystkim. Jest to wreszcie jasna konkluzja, że samo życie narzuca Stowarzyszeniu charakter organizacji powszechnej.

Uwaga czwarta wynika z obserwacji sposobu prowadzenia prac przez Zjazd. Myśl tu o bogatej gradacji wyrażania przez Zjazd swej woli. Dotychczas zawsze wyrażały to wnioski. Ostatni Zjazd stał pod znakiem dezyderatów. Dezyderat zaś nie jest niczym innym, jak poddaniem myśli pod rozwagę czynnika wykonawczego. Jest życzeniem, którego wypełnienie uzależnia się od tego, czy będzie to możliwe. To właśnie tak często przez Zjazd stosowane rozwiązanie: „jeśli można, to zrobić” — świadczy dowodnie, iż Zjazd stał na naprawdę wysokim poziomie.

Był bowiem czujny, precyzyjny i przewidujący.

Jan Płazak

Wiadomości z Hiszpanii

ekonomicznych studentów studiujących w Madrycie w pełni poparlił zbórkę.

5-LECIE KOLEGIUM ŚW. JAKUBA APOSTOŁA

W związku z 5-leciem istnienia Kolegium św. Jakuba Apostoła w Madrycie Dyrekcja Kolegium otrzymała wiele listów z życzeniami, między innymi od Zarządu Głównego SPK.

MIEDZYNARODOWY KONGRES I FESTIWAL FOLKLORU W PALMA DE MALLORCA

W międzynarodowym Festiwalu Folkloru, zorganizowanym przez Zarząd Miasta Palma de Mallorca wzięła udział zespół taneczny studentów z Madrytu, któremu Zarząd naszego Koła udzielił poparcie moralnego i materialnego. Zespół wystąpił na Majorce czterokrotnie z tańcami: krakowiakiem, kujawiakiem i oberkiem spotykając się z bardzo serdecznym przyjęciem zarówno gospodarzy, jak i publiczności.

Z ramienia SPK w pracach organizacyjnych Konkursu Folkloru w Palma de Mallorca wzięła udział Prezes Stowarzyszenia prof. Antoni Deryng, przedstawiając referat p. inż. St. Makowskiego o tańcach polskich polonezie i zbrojnikiem w imieniu delegacji polskiej.

Dnia 20 lipca odbył się w Paryżu Walny Zjazd Delegatów SPK Oddział Francja. Zjazd ten jest zwoływany co trzy lata, ostatni odbył się w kwietniu 1949 r. Zjazd obradował w Domu Kombatanta.

Uczestnicy Zjazdu wysłuchali Mszy św. w kościele polskim. Kazanie wygłosił ks. red. Kaszubowski. Obrady Zjazdu otworzył dotychczasowy prezes Rady SPK we Francji, gen. Wacław Piekarski, wzywając obecnych do uczczenia minutą milczenia kolegów zmarłych oraz witając gości: amb. Morawskiego, ks. dziekana W. Miedzińskiego z Metz, wiceprezesa Zarządu Głównego SPK z Londynu T. Koryckiego i B. Stypińskiego.

Amb. Morawski w przemówieniu powitalnym podkreślił wielką rolę polskich kombatantów w walce o przywrócenie Polsce niepodległości.

Wiceprezes Zarządu Głównego, kol. Tadeusz Korycki, złożywszy życzenia dla Zjazdu w imieniu Zarządu Głównego, przedstawił osiągnięcia SPK — największej liczebno organizacji polskiej w wolnym świecie — w dziedzinie ideowej, kulturalno-oświatowej i pomocy społecznej. Podkreślił, iż SPK jako organizacja pozapolityczna, starająca się zjednoczyć wszystkich Polaków bez różnicy przekonań, dążących do odbudowania wolnej Polski, siłą swoją czerpie z jednolitej struktury organizacyjnej i

jedności działania jako całość.

Po części oficjalnej Zjazdu nastąpiły sprawozdania z działalności za lata 1949-51. Jak wynika ze sprawozdań, na Zarząd Oddziału SPK we Francji spadły w ubiegłych trzech latach bardzo trudne zadania natury ogólnopolitycznej i organizacyjnej, co spowodowało istniejące dotąd znaczne trudności finansowo-gospodarcze.

Po udzieleniu absolutorium i podziękowaniu za działalność Zarządowi i Radzie przeprowadzono wybory. Przewodniczącym Rady został kol. A. Baranowski, wiceprezesami E. Tuszewski i H. Janiszewski.

Prezesem Zarządu wybrano kol. M. Czarneckiego, wiceprezesami kolegów St. Paczyńskiego i G. Tysowskiego sekretarzem kol. St. Domańskiego, skarbnikiem kol. K. Szabelskiego, członkami Zarządu kolegów: Cz. Chowańca, M. Jurkiewicza, St. Łuckiego, W. Nowosada, L. Urbanowicza. Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej został kol. gen. W. Piekarski.

Delegaci SPK we Francji na zjazd Centrali SPK w Londynie w 1953 r.: Czarnecki, Tuszewski, Nowosad, Paczyński, Domański, Gajewski, Parczewski, Myczkowski, Srocki, Grocholski.

Przewodniczył na Walnym Zjeździe kol. A. Sas-Korczyński, w towarzystwie asesorów: prof. Cybulskiego i kol. Salomona.

Polska kolonia w Eidsen

(Dokończenie ze str. 1)

duża i piękna z dobrze urządzonej sceną. W nowoczesnym gmachu szkoły flamandzkiej, znajduje również pomieszczenie szkoły „Wolnych Polaków”.

Polonia licząca ok. 1000 osób, rozrzucona jest w promieniu paru kilometrów w osiedlach górniczych. Polacy cały tydzień ciężko pracują, a w niedziele i święta zbierają się na zebrania i obchody. Polska szkoła, biblioteka, zarządy organizacji społecznych, zespoły ćwiczące (teatr, chór, balet), czynne są również w dni powszednie.

KOŁO SPK

W Eidsen działa sprawne i ruchliwe Koło SPK, kierowane przez prezesa Oddziału, kol. Leona Fludera.

Koło liczy 32 członków, posiada bibliotekę złożoną z 500 dzieł. Biblioteka ta zorganizowana przez p. Józefa Bieleckiego, jest w całym tego słowa znaczeniu biblioteką „żywą”. Wystarczy powiedzieć, że wpływ kasowy za miesiąc maj b.r. wyniósł 600 franków. Kierownik biblioteki (obecnie p. St. Miśkiewicz) dba o zaopatrzenie biblioteki w nowości. Rzecz charakterystyczna — biblioteka w ciągu prawie dwu-letniego istnienia nie zanotowała strat z powodu uszkodzenia, czy zagubienia przez czytelników książki. Górnik - emigrant, górnik-uchodźca, może służyć za wzór dobrego czytelnika.

Koło SPK pracę swoją układa w ten sposób, by służyć

całej miejscowej Polonii. Służy więc biblioteką, służy teatrem, służy pomocą finansową i organizacyjną Komitetowi Szkolnemu.

A służba to wydatna i wysiłek niemały.

Poszukiwania

MICHAŁ MARSZAŁEK inż. leśnik.

KARASIEWICZ ZOFIA, ur. 1922 w Drohobyczu.

KOŁODZIEJ HENRYK, przebywał w Reading.

Zgłoszenia prosimy kierować do Zarządu Głównego SPK, 20, Queens Gate Terrace, London, S. W. 7.

NOWE WYDAWNICTWA
TEATRALNE SPK
WACŁAW RADULSKI:
INSZENIZACJE
WIERSZY I PIESNI,
stron 40, cena 2/6.
(Biblioteczka Teatralna Polskiej YMCA i SPK, Nr 7).
Do nabycia w SPK,
18, Queens Gate Terrace,
London, S.W.7 i we wszystkich księgarniach polskich.

„Na Święto Żołnierza”

Opracowania: Edmunda Oppmana, plk H. Piątkowskiego, gen. T. Pełczyńskiego. (Materiały Oświatowe SPK), stron 30, cena 2/6. Do nabycia w SPK, 18, Queens Gate Terrace, London, S.W.7 i we wszystkich księgarniach polskich.